

hondo-hondotik

Andoni Eizagirre

(EHUko ikaslea)

Aukera politikorako egiturak Ajuria Enean

Orain gutxi irakurri diogu Xabier Gantzaraini poetika berriak behar ditugula, orain berrogei bat urtekoa zaharkitua geratu zaigulakoan. Gainontzekoak *reimagining political community* ari zaizkigun garaiotan, guk ere *global age* (Albrow), *glocalization* (Robertson), *etnoscapes* (Appadurai), *world risk society* (Beck), *information age* (Castells) honetan zertan gabilzan pentsatu behar genuke. Nik oraindik orduko saiakeretan inor gutxik pentsa dezakeen ekarpenak aurkitzen ditut. Baina hori euskaraz idatzia dago, eta Voltaire berrientzat euskaldunok beti bezala jarraitzen dugu, sabiniario nahiz ignaziano, «*promulgando un retrato de nuestra comunidad étnico, homogéneo, beato en su postizo ruralismo ideológico, victimista, invadido por foráneos contaminantes*», Orixerekin *in totum*. Nolanahi den, egia da azken urteetan garai kualitatibo berria ezagutzen ari garela. Gazteok gu konfiguratzeko gaituen eta, printzipioz, guk konfiguratu dezakegun errealitatean bizi gara. Bizi, denok bizi garela esan genezake errealitate horretan, baina kategoria eta kontzeptu zaharrek harrapatuak gauzate gazteona behintzat ez den beste errealitate batean.

Gurean ohikoak dira koiunturaren araberako adierazpen, hitzarmen edo paktuak, beti ere koiunturalak izaten amaitzen dutenak. Gaur agenda politiko monomatematikoa ardatzean daukaguna Ibarretxeren bizikidetzarako proposamena da (44 orri). Nik pertsonalki uste dut arrasatu egingo duela, uste dut zini-morik gabe eta ukitu makiabeliko batekin populismoaz ederki baliatzen jakin duela, baina proiektua legitimoa eta demokratikoa izanik, ez soilik legitimazio soziala izan dezakeena. Jokaldi politiko paregabea. Kezkatzen nau honek ere behin behinekoa izateko arriskua duen, baina ez zait iruditzen. Hori horrela izanik, egoerak behartuta besterik ez bada, badirudi eztabaidari bide eman eta burdinazko kaiolatik irten gaitezkeela. Objektibitate instituzionala apurtzeko dohaina azpimarratuko nuke Ibarretxeren proposamenean, Weber eta Luhmannen dizipulu harridurarako. Hemen prozesu automatikorik ez dagoela agerian utzi du. Alegia, erabakiak hartzearen ondorioz bizi garela bizi garen moduan, ondo, gaizki edo nahi ez bezala, baina eraba-

Juan Jose Ibarretxe EAEko lehendakaria bere proposamena aurkezten, Oxforden.

kien ondorioz. Gobernabilitate kontsentsuatuaren axioma hautsi du, demokraziaren dimentsio politikoa berpiztu liteke, genezake, zuzenbide-estatura mugatu gabe demokraziaren mobilizatorako eta gatazkarako joera indartzen bada, badugu. Tristeia iruditzen zait hori gogorazti beharra, baina bestalde gure kultura politikoa isla zaizu. Aukera politikorako egiturak itxiak daude administrariaren demokrazian, eta emaitza izan zitekeen bakarra izan da: instituzio batek eta gainera unilateralki gauzatu beharra. Jarduera hori jarraitzea behartua egotea adierazgarria da, defizit demokratikoa adierazle bat gehiago dena —egon, badaudelako behetik egoera irauli nahi dizuten proiektuak—.

Behin hori esanda, Ibarretxeren proposamenak arrisku bikoitza du. Batetik, berak egoera hori luza diezazuke, demokraziaren kontzeptio autoritarioa mantenduz, Ajuria Enea egitura subirano eta koordinatzaile hierarkiko bilaka litekeelarik. Bigarrenik, berak aurretik bere nazioa errepresentatu eta konfiguratu ditu.

Analitikoki bereizi dizkizut biak, baina gure gertuko historiak erakutsia digu biak ala biak lotuak daukazula. Defizit prozedimentala lotua daukazu balioen defizitarekin, politikaren subjektuak eliteak diren heinean —direnak direla ere—. Gutxienez ikasgai modura erabil genezake

eufemistikoki trantsizioa bezala ezagutua den garaia. Halaber, zergatik eta zertarako gauditu nahi dugun gaurko markoa jakin behar genuke. Ez soilik forma arazoak errepika ez daitezen, baita ondorioak ekiditearren. Instituzionalizazio prozesu berri bat martxan jarri dela esaten denez, gogorazti nahi nuke pertenezia homogeneo ideal baten instituzionalizazioa gauditu behar genukeela, espainolismoa eta nazionalismo espainola bestea ukatuz soilik sentitzen duen jendea daukazula ondoan, gutako askoren pertenezia sentimendua eta nortasuna instituzionaliki umezurtz utzi dituen, historia luzeko helburua demokrazia batean formalizatuz. Eskubide politikorik gabe, komunitate nazionalistatista obligatorioa sistema demokratikoa onartzeko ipini den baldintza izan da.

Harreman juridikoak harreman sozialen araberakoak izan daitezela lortu behar genuke —gaur boterean dauden marxianoek orain gutxi arte esan bezala—. Konbentzioa, Konstituzioa, Estatu-tua, baina baita euskotarroi eguraldia iragarri eta nongoak garen gogorarazteko erabili mapa errepresentazio hutsa dira, harreman sozialak simulatzen dituztenak. Aitortuko dizuet ekimen abertzalea ikusten dudala inboluzioa ez den beste prozesu baterako aukera bakartzat, eta horregatik azpimarratu nahi dut irudiek

definitzen ez duten errealitatea pentsatu behar dugula, fundamentu ahulen gainean ibiliz, erabakitzen dugun mapa orduan izango delako politikoa, orduan lortuko delako politika identitateen zerbitzura egotea, orduan arrazoi historikoen diferentziak errespetatzea. Gure gaurko egoeran bihar berriz gu edo bestea, eta ondorioz gaur bezala bihar guztiok izorratuak eta euskal nazioa gabe egotea ekidin behar dugu. Pertenezia sentimendua teknokrazia autoritarioaren eskutan jartzea galbiderako urratsa litzateke, beste behin. Egunsenti berri bat, gehienera jota.

Gaur arte behintzat diskurtsoek errealitatea neutralizatzeko bakarrik balio dute: nire diskurtsoa totalitatea denez, bestea erreprimatu egiten da. Ez dakit poetika berriak hori irtenbidea emateko balioko duten, baina gazteok erronka hori dugu. Nago, identitate bakoitza bere baitakoa dela jakitun, beste identitateetara irekiera bere baitatik soilik etor litekeela, kritika bere baitan eta bere baitatik eginez, norberak ezagutzen baitizu norbere errealitatea. Horrela, kontingentzia onartuz, garena, pentsatzen duguna, egiten duguna beste era batera izatea, pentsatzea, egitea lortu behar genuke. Gizartearen eskaerak ezagutu, zentzuen pluralizazioa bermatu, eta gure bizitzetako zentzua eta legitimazioa emango dien oinarri axiologikoak, finalistikoak izango ez direnak, lortzeko bidea, espazio publiko irekian esanahia, helburuak, lehentasunak izendatuz eta eztabaidatuz egingo da. Heredatutako erakundeetan ezinezkoa bada, aukera politikorako egitura ez dadila bada kopiatu. Imaginario berria bizitza soziala eraikitze ingurunea presatuz lortuko da (Castoriadis): lehenik pentsatu, gero erakunde-mailan zehaztu eta, azkenik, gizartearen aldetik erreformulazio kritiko etengabera behartuz.

Urte hauetan gizarte politikoa eratzeke ezintasuna nondik datorkigun pentsatzen ahalegindu naiz. Nortasunen errekonozimendua eta eskubide politikorik bazterrean uzten jarraitzen bada, gero kultura publikoa sortu eta egonkortzea inposibilitatua dugu. Eta zer esan bizikidetzaz, desberdinen artean elkar hartuta bizitzeaz, lehenik ethosa eratu eta gero demosean bizitzeaz. Kultura politiko bat ere jokoan dago. Trantsizio bat.

esaldiak

«Gure legeak gure beharrei erantzuteko eginda behar du, eraginkortasunean eta gure ikuspuntuan oinarriturik»

ANJELES IZTUETA

(Eusko Jaurilaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburua)

«Pertsona libreak sortzea da helburua. Baina, nahiz eta oso askatasun zaleak izan, diktadore txiki batzuk gara. Denok»

IMANOL URBIETA

(Musika irakaslea)

«Besteren baitatik ez aritzea da estiloa. Hori paradoxikoa ere bada, geure bidea egiteko imitazioan oinarritu behar baitugu»

JUAN GARZIA

(Itzultzailea)

«Herrialde honetan rocka abesten duen emakume bat bada, niri gustatu egingo zait, identifikatze hutsagatik bada ere»

SORKUN

(Abeslaria)